

Kolonievogels in Twente in 2023

Peter van den Akker

In 2023 waren in Twente 171 kolonies bekend waarvan er 13 nieuw werden ontdekt (7,6%), 5 niet werden geteld (2,9%) en in 24 kolonies werden geen vogels aangetroffen (14,0%). De soorten laten op hoofdlijnen het volgende beeld zien:

- de enige Aalscholver-kolonie groeide,
- de Oeverzwaluw deed het voor het vijfde jaar op rij goed,
- de Blauwe Reiger neemt als gevolg van zachte winters verder in aantal toe en nadert haar historische piekhoogte,
- van de Roek is de recente trend wat onduidelijk maar op de langere termijn passen de aantallen in de afnemende landelijke tendens,
- de aantallen Huiszwaluwen laten een lichte toename zien,
- de Kokmeeuw verraste met een nieuwe vestiging in de Overtoom en een hervestiging in het Elsenveld en
- in de enige kolonie Kleine Mantelmeeuwen werd met zekerheid gebroed.

In het vervolg van dit artikel ga ik nader in op de ontwikkelingen van de verschillende soorten kolonievogels. Ik bedank alle tellers voor hun inspanningen en houd mij aanbevolen voor reacties op dit overzicht.

Aalscholver (14)

De vorig jaar ontdekte kolonie in het Gelselaarsebroek (in bosje langs de Koningsbeek) nam in aantal toe van 10 naar 14 paar. Opnieuw werden diverse grote jongen op de nesten gezien. De verwachting is daarom dat het aantal nog wel enkele jaren zal groeien.

Blauwe Reiger (208)

Net als vorig jaar werden alle bekende kolonies geteld. Er zijn geen nieuwe kolonie ontdekt en 2 kolonies (Fleringen en Enterbroek) waren opnieuw niet bezet en lijken verdwenen. Het aantal getelde paartjes nam toe van 177 vorig jaar naar 208 paar verdeeld over 17 kolonies. De toename van 31 paartjes (17,5%) wordt naast kleine toenames in veel kolonies, ook veroorzaakt door herstel van de kolonie in het Witte veen. De kolonie op Twickel was opnieuw de grootste (Breeriet 32 paar). Vanaf 1990 schommelt de Twentse populatie als gevolg van de strengheid van de voorgaande winter. Na een serie zachte winters piekte in 2023 het aantal, slechts

eenmaal werd een hoger aantal Blauwe reigers geteld (238 in 2008).

Kolonie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Rogmanspark Almelo		10	n.g.	20	12	22	23
Beeklustpark Almelo		8	n.g.	7	10	21	23
Mekkelhorst, Weerselo	5	7	4	4	3	2	2
Twickelervaart, Deldenerbroek						10	10
Breeriet, Delden	32	29	26	33	21	28	32
Lonnekermeer, Hengelo	19	11	13	12	15	10	13
Singraven, Denekamp	41	34+3	13	24	24	23	23
Weldam, Goor	7	6	4	7	3	6	4
Oude Rijssenseweg, Markelo				3	n.g.	3	4
Groot Boerman, Markvelde	ng	4	5	0	2	3	5
Witte Veen, Buurse	ng	13	17	13	15	9	10
Waterwingebied Enschede	10	7	5	7	2	2	8
Buurserbeek, Buurse	8	6	8	8	10	10	19
Hulsbeek, Oldenzaal	5	3	4	4	n.g.	8	11
De Poppe, De Lutte	4	2	4	6	4	4	5
Voordesdijk, Markelo	0	0	n.g.	12	8	11	9
Hagveldsweg, Fleringen	0	1	1	1	0	0	0
Reintsweg, Enterbroek	7	6	6	2	0	0	0
UT, Enschede	4	0	0	4	3	5	7
Totaal	159	159	111	167	132	177	208

Kokmeeuw (46 paar)

Het aantal broedende Kokmeeuwen in Twente loopt al jaren sterk terug net als elders in het binnenland. Als je tegenwoordig in het broedseizoen een hoogveen inloopt hoor je niet meer het vertrouwde krijsen van grote aantallen meeuwen. Verrassend was het daarom dat in 2023 nieuwe vestigingen opdoken in de Overtoom en het Elsenveld met respectievelijk 6 en 40 paar. Het broedsucces in beide gebieden was overigens minimaal. In het Elsenveld werd in 2005 voor het laatst gebroed met toen nog 2000 paar. Deze hervestiging was het gevolg van

grootschalige afgraving van het moeras waardoor in het voorjaar van 2023 nieuwe plassen met oevervegetaties ontstonden (werkzaamheden in kader N2000). In de Engbertsdijksvenen en het Haaksbergerveen verbleven wel enige tijd baltsende Kokmeeuwen, dit waren veelal 2-de kalenderjaar vogels die nog niet geslachtsrijp zijn.

Kleine Mantelmeeuw (9 paar)

Op het bedrijvenpark NW-Twente was voor het zesde jaar op rij een kolonie Kleine Mantelmeeuwen aanwezig (9 paartjes). Nooit eerder kon hier met zekerheid eileg of broeden worden vastgesteld. Maar tijdens een inspectie op het dak zijn in 2023 9 nesten met in totaal 16 eieren en 3 juvenielen aangetroffen (informatie Herman Grouve). Bij observaties vanaf een hoge uitkijkpost werden ook 2 Zilvermeeuwen in de kolonie gezien. Het is niet duidelijk of deze soort hier ook heeft gebroed. Het kan haast niet anders of er moeten ook elders op Twentse industrieterreinen of in binnensteden meeuwen op daken broeden. Ik hoop dat meeuwenvolgers de komende jaren alert willen blijven op balts- en voedselvluchten boven en naar gebouwen. Landelijk neemt het aandeel dakbroeders toe, ook ver in het binnenland.

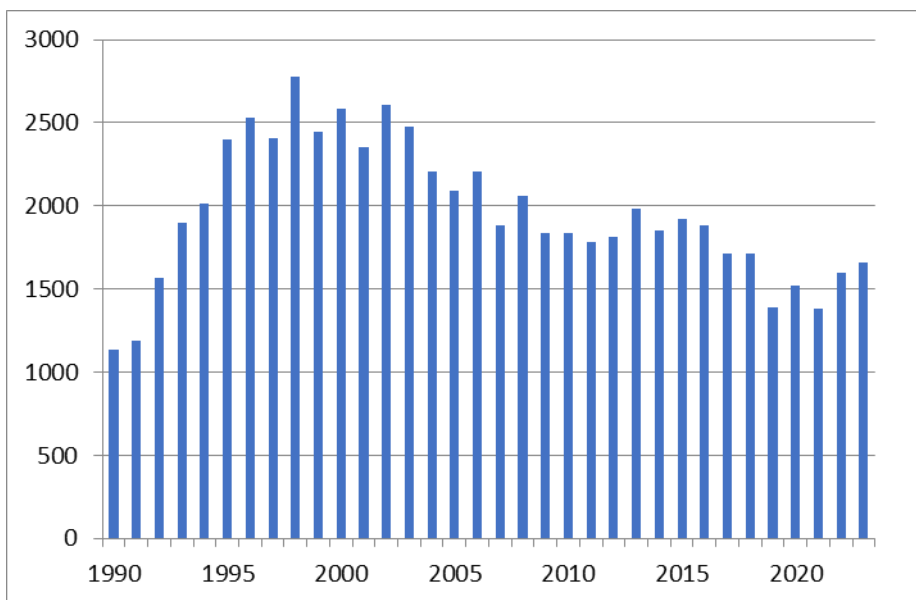
Roek (1659 paar)

Net als vorig jaar werden alle kolonies geteld, de 1659 paar betekenen een toename van 58 paar (3,6%). Losser deed het in 2023 goed door een hele grote kolonie van 248 paar (Brilman). Ook elders in het Dinkeldal was er een toename (Denekamp). Maar de aantallen in Wierden en Enschede nemen duidelijk verder af. In Almelo lijken in sommige jaren kolonies gemist of onderteld. Haaksbergen laat een stabiele populatie zien.

De aantalsontwikkeling in Twente (figuur 1) laat vanaf 1998 een geleidelijke afname zien. Toen lag het aantal boven de 2500 paartjes, nu iets boven 1500. Een vergelijkbare afname van de Roek zien we in heel Nederland.

Voor een zo compleet mogelijke telling kan een kolonie het beste 2x worden geteld; de eerste keer om de ligging van alle kolonies vast te stellen en een eerste telling uit te voeren. De tweede keer levert voor de meeste kolonies een beter beeld en hogere aantallen op. Ook kleine nesten worden meegeteld. De tweede telling kan het beste worden uitgevoerd vlak voor het sluiten van het bladerdek. Telt u te vroeg dan mist u paartjes!

Gebied	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Hellendoorn							8
Wierden	152	108	145	146	100	46	21
Almelo	722	777	392	633	497	815	817
Losser	248	259	246	253	303	257	324
Hengelo	54	54	49	42	43	41	31
Enschede	283	286	223	237	227	204	207
Haaksbergen	145	169	n.g.	132	128	147	143
Denekamp	37	57	18	31	33	72	82
Vriezenveen	24	14	12	37	38	18	26
Markelo					2	1	0
Totaal	1738	1724	1100	1520	1380	1601	1659

Figuur 1. Aantalsontwikkeling Roek in Twente (1990-2023)

Oeverwaluw (579 paar)

De Oeverwaluw blijft het goed doen in Twente met dit jaar 579 paar (toename van 7,2%). Het aantal kolonies nam toe van 9 naar 11. De nieuwe kolonies werden gevonden op de Wendel (20 paar in kunstwand) en langs de Bolscherbeek (8 paar). De kolonie in Enter verplaatste van de Waterhoek naar de Treliesweg, waar 32 paartjes nestelden in een gronddepot. Op deze plek zal een kunstwand worden aangelegd. Er broedden in totaliteit 291 paartjes in oevers of gronddepots van zandwinplassen (50,3 %) en 288 paartjes verdeeld over 4 kunstwanden (49,7 %). Nooit eerder broedde zo'n groot aandeel in kunstwanden. Onderhoud van deze wanden is noodzakelijk (opvullen gaten en maaien of snoeien belemmerende vegetatie). Met uitzondering van de Wendel is dit overal goed geregeld via lokale werkgroepen.

Kolonie	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Balderhaar Kloosterhaar				10	0	0
Oelemars Losser kunstwand	200	433	384	164	76	126
Omleidingskanaal	0	0	7	0	0	0
Domelaar-zuid	50	45	203	60	70	40
N36 Vr'veen kunstwand	0	0	0	5	124	122
De Wendel kunstwand	0	0	0	0	0	20
Zandwinning Vriezenveen	0	20	27	40	0	0
Leemslagenplas	0	0	0	0	50	0
RBT Bornerbroek	0	0	74	26	8	8
Enter					32	32
Rutbekerveld	100	75	260	150	130	200
Dannenkamp, Hoge Hexel kunstwand	27	52	44	48	0	20
Bolscherbeek	0	0	0	0	0	8
Veldzichtweg Haaksbergen	1	9	0	15	0	18
Zoomweg Haaksbergen	0	1	0	33	32	0
Twentekanaal Kristalbad	0	0	0	0	17	5
Totaal	418	641	999	551	540	579

Huiswaluw (2186 paar)

Vijf in voorgaande jaren kleine kolonies werden niet geteld, in de overige kolonies werden 2186 bezette nesten geteld (toename van 3,9%). Het aantal getelde Huiswaluwen in Twente is in de tabel samengevat voor 3 delen (NO, West en Zuid).

In alle 3 delen werden iets meer Huiszwaluwen dan in 2022 geteld. De populatie in NO-Twente wordt al jaren heel zorgvuldig en compleet gevolgd door de Natuur- en Vogelwerkgroep “De Grutto”, VWG Losser en Heemkunde Ootmarsum en Denekamp. Door de werkgroep De Grutto werden 1601 paartjes geteld op 174 erven; dit gemiddelde koloniegrootte bedroeg hier 9 paar/erf. Ook zijn hier op veel erven kunstnesten opgehangen; in totaal 614 stuks waarvan er dit jaar 364 werden gebruikt (59,2%). De grootste kolonie in NO-Twente bedroeg 49 paar.

De steekproef in West en Zuid-Twente is veel kleiner, de toename van het aantal kolonies in deze gebieden kwam voor rekening van de werkgroep ‘De Hofvogels’ die veel energie heeft gestoken in het vinden en volgen van Huiszwaluwkolonies. In totaal werden in de Hof van Twente 17 kolonies geteld waarvan er 9 nieuw werden gevonden. Hier was de gemiddelde koloniegrootte 8 paar/erf en de grootste kolonie bestond uit 19 paartjes. Uit West-Twente werd opnieuw de grootste kolonie gemeld. Hier telde Albert Stevens op één bedrijf in de gemeente Hellendoorn 89 bezette nesten.

Landelijk nemen de aantallen sinds de eeuwwisseling iets toe (Sovonrapport 2020/02). Kolonies kunnen het beste 2x worden geteld waarbij het hoogste aantal wordt aangehouden. Afhankelijk van de grootte van een kolonie kan het beste minimaal 15 minuten worden geobserveerd op momenten dat er volop wordt gevoerd. Bezette nesten zijn te herkennen door het verschijnen van jongen in de nestopening, nestbezoek door oude vogels, ophoping van mest onder de vliegopening en door een bijgewerkte nestkom rond de opening. Veel Huiszwaluwnesten worden in beslag genomen door Huismussen. Uit deze nesten hangen vaak strootjes naar buiten, dit doen Huiszwaluwen nooit.

Gebied	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
NO- Twente	1497	1666	1975	2049	1583	1650	1855	1871
West-Twente	150	168	175	145	199	293	201	239
Zuid – Twente	114	77	78	43	90	67	48	76
Totaal	1761	1911	2228	2237	1872	2017	2104	2186

Peter van den Akker, Districtscoördinator Twente (Lsb.Twente@sovon.nl of akkervanden@yahoo.com)